

Arkeologia

NYT!

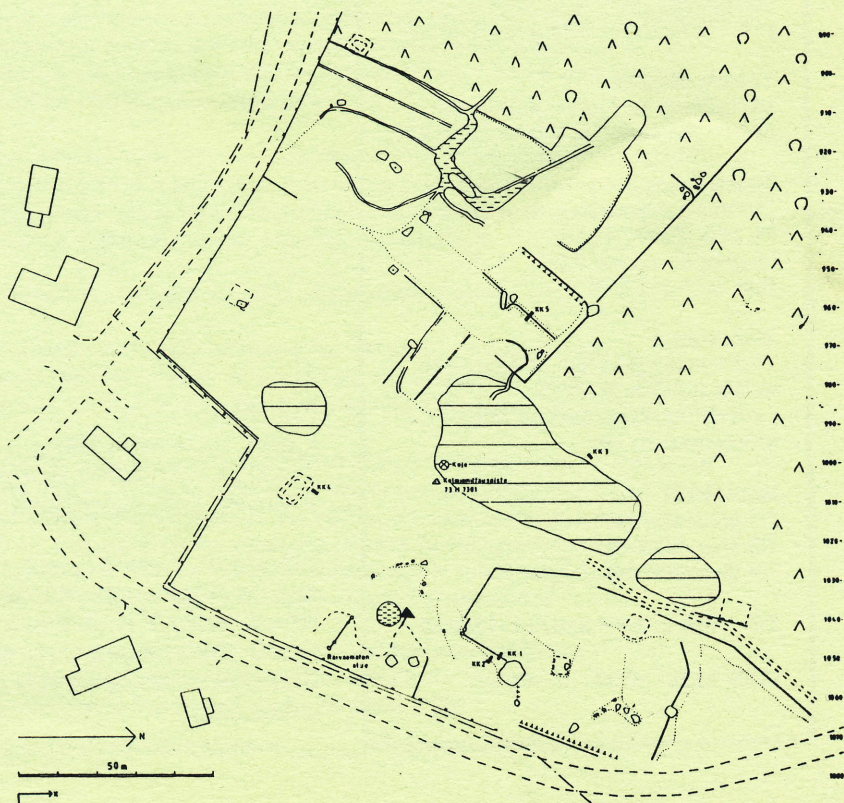
Arkeologi

NU!

2 / 95

▲ Kuoppikivi

- Tie
- Aita
- Kivirivi
- TTTTT Terassi
- Ojanne
- Oja
- Kosteikko
- ▲ Metsä ja metsän reuna
- Kivi
- Kivoryhä
- Rakennus
- Vanhan rakennuksen pohja
- Kaivanto
- Tontin raja
- Raivausalueen alueen raja
- Jämsä

Arkeologia
NYT!
Arkeologi
NU!
2/95

5. vuosikerta

Julkaisija

Turun maakuntamuseon ystävät -
Åbo Landskapsmusei vänner r.y.
Arkeologian jaosto - Arkeologi
sektionen.
puheenjohtaja
Heimo Kumlander
Betanianskatu 2 as.16, 20810 Turku.
p.k. 921-353 240 t. 921-261 2183.

Vastaava toimittaja

Anneli Keränen
Västaräkinkatu 1 A 7, 20610 Turku.
p. su-to 921-244 5895 klo 20.30 jälk.

Toimituskunta

Matti Eloranta, Heimo Kumlander,
Antero Rantanen ja Hilikka Saarimäki

Tilaukset

Turun maakuntamuseon ystävät r.y.
PL 286, 20101 Turku
tai arkipäivinä klo 9.00 - 11.00
Puh. 921-352 555.

Tilaushinta

Yhdistyksen jäsenille veloituksetta,
muille vuosikerta 40 mk
(kolme numeroa postikuluineen)
Irtonumero 10 mk.

Mainokset

1/1 sivu 500 mk
1/2 sivu 300 mk
1/4 sivu 200 mk

Tilinumero: SYP 226718 -120836

ISSN 1236 - 4827

Kansikuva:

Laitila, Salonkylä, Mäki.
Turun ja Tukholman yliopistojen
Kivirivien kartoitusprojekti.

Asiasta on Birgitta Roeck Hansenin
ja Aino Nissinahon artikkeli juuri
ilmestyneessä Karhunhampaassa
nro16. Karhunhammasta saa ostaa
Turun yliopiston arkeologian
laitokselta.

Euroopan neuvoston yleissopimus arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta voimaan Suomessa

Yleissopimus Euroopan arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta tulee voimaan Suomessa 25.5.1995. Muinaisjäännöksiä koskeva lainsäädäntö ja valvontajärjestelmät ovat meillä jo sopimuksen edellyttämällä tasolla. Suurin este suojelun kehittämislle ovat riittämättömät henkilövoimavarat ja määrärahat.

Sopimus korvaa Euroopan neuvoston vuonna 1969 hyväksymän arkeologisen perinnön suojelua koskevan sopimuksen. Sopimus on haluttu uudistaa, koska jatkuvasti laajeneva maankäytön suunnittelu, luonnonvoimat, luvattomat ja epätieteelliset kaivaukset sekä kansalaisten riittämättömät tiedot uhkaavat yhä vakavammin eurooppalaisen arkeologisen kulttuuriperinnön säilymistä.

Suomen lisäksi sopimuksen ovat allekirjoittaneet Tanska, Ranska, Saksa, Kreikka, Irlanti, Italia, Luxemburg, Malta, Hollanti, Puola, Portugali, San Marino, Slovakia, Espanja, Ruotsi, Sveitsi, Turkki, Iso-Britannia, Vatikaani ja Venäjä.

Sopimus määrittelee arkeologisen kulttuuriperinnön, sen tunnistamisen ja suojelutoimenpiteet. Allekirjoittajavaltiot sitoutuvat sellaiseen maankäytön suunnitteluun, joka takaa arvokkaiden kohteiden suojelun, säilyttämisen ja hoidon. Sopijavaltiot pitävät tärkeänä myös hallinnollisten ja tieteellisten valvontajärjestelmien perustamista jollei niitä jo ole. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun tarpeen tulee heijastua sekä kaavoituksessa että kulttuuripolitiikassa. Sopimusteksti kattaa laajasti sekä kiinteät muinaisjäännökset että irtaimet muinaisesineet.

Suomen muinaismuistolainsäädäntö ja suojelukäytäntö sisältävät jo ne arkeologisen perinnön suojelun keinot ja periaatteet, joita sopimuksen allekirjoittajavaltiot sitoutuvat kehittämään. Monissa muissa maissa sopimuksen avulla vasta pyritään arkeologisen perinnön suojelussa sille tasolle, joka Suomessa saavutettiin jo 1960-luvulla.

Muinaismuistolaki rauhoittaa kaikki muinaisjäännökset

Suomesta tunnetaan yli 11 000 esihistoriallista, kiinteää muinaisjäännöstä: hautaröykkiöitä, kalmistoja, asuin- ja työpaikkoja, kalliomaalauksia, uhrikiviä, muita palvontapaikkoja, linnavuoria, muinaispeltoja jne. Niitä löydetään myös jatkuvasti lisää.

Muinaismuistolaki rauhoittaa suoraan kaikki kiinteät muinaisjäännökset. Niihin ei saa kajota millään tavalla. Yleistä työhanketta tai kaavoitusta suunniteltaessa on selvítettävä koskeeko se kiinteää muinaisjäännöstä. Jos koskee, on neuvoteltava museoviraston kanssa, joka on muinaisjäännösten suojelusta vastaava viranomainen Suomessa. Muinaismuistolaki koskee myös irtaimia muinaisesineitä ja hylkylöytöjä. Luvan Suomessa suoritettaviin kaivauksiin ja hylkytutkimuksiin myöntää museovirasto.

Lisätietoja Euroopan arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun yleissopimuksesta ja muinaisjäännösten suojelusta Suomessa antaa yli-intendentti Paula Purhonen, puh. (90) 405 0258.

RETKI VAKKA-SUOMEN MUINAISJÄÄNNÖKSILLE 13.5.1995

Turun maakuntamuseon ystävien Arkeologian jaosto teki yhdessä Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Avoimen yliopisto-opetuksen arkeologian kurssilaisien kanssa retken Mynämäkeen, Laitilaan ja Kalantiin. Retkelle osallistui yhteensä 25 henkilöä. Oppaina toimivat Museoviraston aluesuunnittelija Teija Tiitinen ja tutkija Juha-Pekka Vuorinen Turun yliopiston arkeologian laitokselta.

Ensimmäisenä kohteenamme oli Mynämäen Pyheensillan kivikautinen asuinpaikka ns. Nummelan hiekkakuoppa. Asuinpaikka on löydetty 1930-luvulla ja se ajoittuu myöhäiseen kampakeramiikkaan, josta paikan nimen mukaan on tullut ns. Pyheensillan tyyli.

Tämä Laajoen alue on tyypillinen kivikautinen asuinalue, joka jatkuu joesta noin kilometrin molempiin suuntiin valtatie kahdeksan vartta. Alue on ollut asuttuna aina rautakauden alkuun, jolloin asutuksen pääpaino siirtyy nykyisen Mynämäen keskustaan. Mikäli asutus on siirtynyt Pyheensillasta Mynämäen keskustaan, näyttää topografisesti siltä, että Mynämäki oli jonkinlainen solmukohta matkalla ylös ja alas silloista tietä. Lisäksi Mynämäeltä merelle on tällöin ollut huomattavasti lyhyempi matka kuin Pyheensillasta. Myös merenrantaniityt ja karjatalouden yleistyminen voisivat olla syynä asutuksen siirtymiseen nykyisen Mynämen keskustaan, pohti Juha-Pekka Vuorinen.

Seuraava kohteemme oli Laitilan Pirttikylän Hautvuoren linnavuori. Vastaavia linnavuoria ovat Liedon Vanhalinnan, Piikkiön Huttalan sekä Sauvon Lautkankaan linnavuoret. Nämä ajoittuvat jo varhaismetallikauteen. Hautvuoren linnavuori on ollut lähinnä pakolinna. Tästä syystä siellä on vain ohut kulttuurikerros ja vain vähän löytöjä, mm. pronssikauden keramiikkaa. Linnavuorella on kaksi osaa ja väliin jää ns. linnan piha (kansan antama nimi). Itse linnavuorella on tyypillisesti kallionhalkeamia ja äkkijyrkkiä sivuja. Todennäköisesti linnaa on silloin ympäröinyt vesi tai ainakin suo.

Laitilan Pirttikylän Kirkkelinna oli seuraavana vuorossa. Linnavuorta tutkittaessa vallituksen viereltä on löytynyt runsaasti savitiivistettä, hiiltä ja rakenteiden pohjia. Tämä linnavuori onkin aivan ilmeisesti ollut huomattavasti paremmin varustettu, kuin Hautvuoren linnavuori. Rintamasuunta on molemmilla linnavuorilla sama, ja koska rautakautista asutusta ei tavata aivan läheltä, on tämäkin todennäköisesti ollut pakolinnana.

Laitilan Salonkylässä tutustuimme 1990-luvun arkeologiseen tutkimuskohteeseen, joka on Turun ja Tukholman yliopistojen yhteinen. Alueella pidettiin yliopistojen yhteistyönä inventointikurssi, jonka tarkoituksena oli kartoittaa viljelyn eri tasoja ja jäänteitä.

Alueelta etsittiin vallimaisia rakenteita, valleja ja kivirivejä, jotka ovat syntyneet muinaispeltoja kynnettäessä. Tällaisia ristiin kynnettyjä verkkokuviopeltoja on Salonkylän lisäksi löytynyt mm. Rapolasta, Maalahdelta, Kaarinan kirkkomäeltä ja Turun Kärsämäestä sekä Laitilan Kodjalasta.

Koska alueella on käytetty polttoraivausta, useista kohdista on saatu hiiltä. Näytteet on ajoitettu radiohiiliajoituksella 300-luvulle ja 1000-luvulle. Alue oli kaikkien ihastuksen kohde kiviriveineen, katajineen ja kuppikivineen. Se oli kuin suoraan 1950-luvulta, jolloin karja vielä piti niittyjä avoimena. Tällaiset perinnemaisemat ovat myös eliöstönsä ja kasvistonsa säilymisen kannalta tärkeitä pitää kunnossa.

Laitilan Untamalan Myllynmäellä tutustuttiin roomalaisaikaiseen kalmistoon. Siellä on ollut n. 30 kumpua, joista 11 on tutkittu ja näistä viidessä on todettu hauta. Näille Untamalan tyyppin palokuoppahautoille on tyyppillistä matala kivi-sorakumpu, jossa keskellä on kuoppa. Haudat ovat todennäköisesti olleet skandinaavisten tulokkaiden hautoja. Vastoin tämän ajan kalmistoille tyyppillisiä vaihtelevia hautamuotoja tässä Untamalan kalmistossa on vain matalia kiven ja soran sekaisia kumpuja.

Laitilan Soukaisten Savemäki ajoittuu samaan aikaan kuin Untamalakin. Se on roomalaisajalle tyyppinen tarhakalmisto, jossa on monia hautamuotoja. Siellä on mm. näyttävä pyöreähkö röykkiö ja kaksi bautakivellistä hautarakennelmaa. Vastaavanlaisia kalmistoja on mm. Piikkiössä Rungon Koskenhaka ja Turun Kärsämäessä.

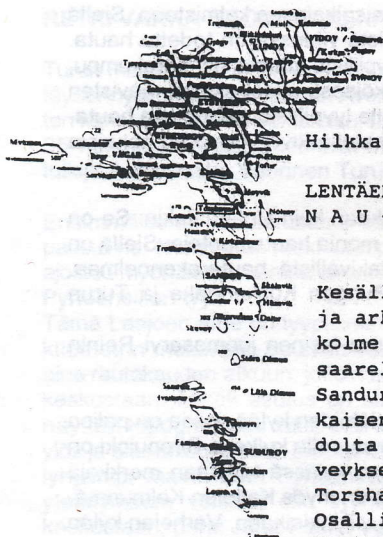
Samalla näimme paikan, josta on löytynyt kuuluisa lasinen juomasarvi Reinin alueelta Soukaisten koulun kenttää tehtäessä.

Matkalla Laitilasta Kalantiin voimme ihailla mm. Kylähiiden kylää, jossa on paljon rautakautisia kalmistoja. Tämä kuvastaa sitä, että alueella kulkeva Sirppujoki on ollut rautakaudella tärkeä yhteys merelle. Kallelan kylässä tavataan merkkejä varhaisesta karjanhoidosta ja viljelyksestä. Alueella on myös Kallelan Kalmunmäen kalmisto, joka on ollut käytössä merovinkiajalta viikinkiaikaan. Varhelan kylän läpi suuntasimme kohti "pronssikautta" ja rikkaiden hautaa, joka oli seuraava kohteemme. Myös Varhelan kylässä on runsaasti mäkiä, joista on löytynyt mm. palanutta luuta ja roomalaisaikainen solki.

Viimeisenä kohteenamme olivat Kalannin rikkaiden haudat eli kaksi näyttävää pronssikautista hautaröykkiötä, joiden keskellä on syvennys.

Yleensä pronssikautisten röykkiöiden uskotaan olevan melkein aina kalliolla, mutta kuitenkin miltei yhtä paljon niitä on moreenimäillä, kuten nämäkin röykkiöt. Tutustuttuamme näihin komeisiin röykkiöihin lähdimme haikkein mielin kotimatalle. Monella jäi varmasti mieleen ajatus: Tänne on tultava vielä uudelleen.

NC

Hilkka Saarimäki

LENTÄEN VIIKINKIAIKAAN

N A U - 94 KAIVAUSLEIRI FÄRSAARILLA

Kesällä 1994 toteutui Pohjoismaisten harrasta- ja arkeologien leiri Färösaarilla. Heinäkuun kolme ensimmäistä viikkoa kaivettiin Sandoy saarella Sandur'n ja Soltuvik'n kylissä. Sandurissa rantapenkereestä löytyi viikinkiaikaisen asumisen merkkejä, Soltuvikin ulkoluo- dolta paljastui laajan rakennuksen seinäki- veykset. Kaivauksia johti arkeologi Simun Arge Torshavn'in museosta. Osallistujat tulivat Ruotsista, Suomesta ja Tanskasta, myös muutamia kiinnostuneita paikka- kuntalaisia oli mukana.

ARKEOLOGINEN KAIVAUSTOIMINTA VASTA ALUSSA

Järjestelmällinen arkeologinen kaivaustoiminta saarilla alkoi 50-luvun puolivälissä Streymoy saarella Kirkjubour'n kylän viikinkiaikaisten talonpohjien tutkimuksilla ja 80-luvun alku- puolella kaivettiin pitkään Leirvikin satamassa Eysturoy saarella.

TANSKAA JA GEOLOGIAA

Ennen kuin pääsimme kaivamaan, kukin aloittava ryhmä pereh- dytettiin perusteellisesti luentojen ja aikaisempien löytö- jen avulla alueen menneisyyteen ja geologiaan. Tämä olikin tarpeen, sillä saarten vulgaaninen alkuperä näkyy kivila- jeissa - oli tärkeää erottaa tuontikivet vallitsevasta ma- teriaalista.

Kostea suolainen ilmasto ruostuttaa ja hajoittaa metallin nopeasti, joten metallilöytöjä ei ollut odotettavissa var- sinkaan Sandurin hiekkatörmästä.

Osa mielenkiintoisesta informaatiosta meni tanskankielen ymmärtämisvaikeuksien takia valitettavasti hukkaan.

**FÄRINGIT VEEKINKIEN MERISAIRAAT JÄLKELAISET KALASTIVAT,
KUTOIVAT JA PELASIVAT**

Varsinaisia löytöjä tuli melko vähän ja itse kaivauskertomuskin puuttuu vielä.

SANDUR

Löydöt kuvaavat viikinkien arkielämän asioita kuten verkonpainot ja/tai kankaankudontaan liittyvät kivipainot, lampaan hammaskiillekuorikot ja pelinappulat.

Aikaisemmillä kaivauksilla löytynyt puinen pelilauta ja nyt esille tulleet tuffista valmistetut pelinappulat tuovat oman näkökulmansa färingien menneisyyteen. Puu-, metalli-, helmi- tai luumateriaalia ei näkynyt.

SOLTUVIK

Tärkein löytö oli talon seinämuurit. Myös joitain metalliesineitä (mahdollisesti pronssista) myöhemmältä ajalta kaivettiin esiin. Turpeessa metallin säilyminen on varmempaa kuin märässä hiekassa. Kaivajat kertoivat ajoittain tunteensa kaivauskuopassa metaanin hajun.

AKTIIVILOMAILIJAN LÖYTÖRETKI

Harrastaja-arkeologille kaivausleirit ovat aktiivilomaa, jolloin voi yhdistää hovin ja hyödyn. Jo vallitseva ilmastoto ja luonnon erilaisuus kiehtoivat neljän vuodenajan maasta saapuvaa suomalaista.

Vaikka Färsaaret sijaisevat Jyväskylän korkeudella keskilä pohjoista Atlantin valtameren, ilmaston keskilämpötila ympäri vuoden on Golf-virran vaikutuksesta +10-12 astetta. Jopa yli 800 metriä korkeita vuoria peittää ympäri vuoden vihreä ruohomatto. Kylmimmillä myrskyillä huiput saavat hetkeksi lumipeitteen.

Säätila vaihteli vuorokauden aikana niin, että saattoi kokea kuuman helteen, rankkasateen myrskyineen tai kylmänkosteaa sumun. Oikea varustautuminen kaivauksille ja retkille oli vaativaa.

Yöretkillä tutustuttiin luontoon. Päivänkakkarat, apilat ja jokin tumma kämmekekälaji kukkivat parhaillaan. Villihanhet vaelsivat vuorilammilla. Päivällä ulkoluodon kaivajia seurasivat rannassa kisailevat hylkeet. Lunnit kalastelivat kauempana merellä.

Sandurin kylän opettaja tutustutti kulttuuri-illassa leiriläisiä saarten tapoihin. Syötiin valaanlihaa, maisteltiin traania, pääruokana tarjottiin lammasta väinönputken, hapankaalin ja kuoriperunoiden kera. Lopuksi juotiin ja tanssittiin kunnon viikinkien tapaan monotonista kansantanssia loppua kohti kiihtyvällä rytmillä pitkälle yöhön.

SAARELAISET LÄHTEVÄT JA PALAAVAT SYNNYINSIJOILLEEN

Färsaarelaisiin, ystävällisiin viikinkien ja muinais-irlantilaiden jälkeläisiin ja heidän vihreisiin, puuttomiin saariinsa kannatti tutustua. Kaivaa Luojan kynsimultia, jotka hän legendan mukaan luomistyönsä päätteeksi puhdisti kynsiensä alta ja jotka putosivat keskelle Pohjois-Atlantia muodostaen Färsaaret. Mutta on aivan eri asia asua saarilla kuin pistäytyä siellä, sen tietävät myös färingit, jotka matkoiltaan aina palaavat saarilleen.

NAU-95

JULITA

Förra våren gjordes en sensationell upptäckt på Julita herrgårds ägor i västra Södermanland. Det visade sig vid en provundersökning vara fråga om en s.k. plåtåhusgrund. Husgrunden har troligen utgjord underlag för en nästan 40 meter lång hallbyggnad. Av fynden och ett närbeläget gravfält at döma bör den vara från vikingatid.

TID: Välkommen till NAU-95 i Julita vecka 31 och 31
DELT.AVGIFT: SEK 950 /vecka inkl. undervisning, utflykter ect.

LOGI: Inkvartering i Fiskeboda, ca 7 km från grävplatsen

Anmälän och frågor: ROLAND JANSSON, Byrlunda, S-69494
VRETSTORP, tel. 0582-92025

* * *

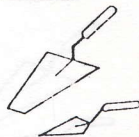
POHJOISMAIDEN HARRASTAJA-ARKEOLOGIEN LEIRI RUOTSISSA
JULITAN KARTANOSSA, Tervetuloa OXHAGENIIN NAU-95
KAIVAUSLEIRILLE !

Viime vuonna tehtiin merkittävä löytö Julitan kartanon pellolta läntisestä Södermanlandista. Koekaivausten perusteella näyttää siltä, että kyseessä on n.s. hallitalon perusta, joka löytöineen viittaa viikinkiaikaan.

Kaivaukset tehdään 31.7-12.8. 1995, osallistua voi joko viikoksi tai kahdeksi, mikäli löytyy vielä tilaa.

Majoitus on Fiskebodassa n. 7 km kaivauspaikalta.
Kustannukset 950 SEK/viikko, sisältäen luennot, tutustumiskäynnit yms.
Ilmoittautumiset, tiedustelut : ROLAND JANSSON, Byrlunda,
S-69494 VRETSTORP, puhelin Ruotsiin 0582-92025

Henrik Asplund

KESÄN KAIVAUKSIA LOUNAIS-SUOMESSA

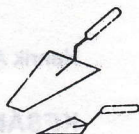
Vuonna 1995 arkeologisia kenttätöitä on Lounais-Suomessa melko paljon, mutta pääosa niistä on pieniä koetutkimuksia. Selvimmän poikkeuksen muodostaa Raision Mullineduspellon myöhäisrautakautisen asuinpaikan kaivaus, joka on yksi tämän kesän merkittävimmistä tutkimuksista koko Suomessa. Mullineduspelto on kohteena ainutlaatuinen, ja laaja kaivaus tulee jatkumaan läpi kesän. Inventoinneista tärkein on Piikkiön kunnan arkeologinen inventointi. Vuonna 1954 suoritetun edellisen laajan inventoinnin jälkeen on löytynyt lukuisia uusia kohteita, joista eräät ovat jo ehtineet tuhoutua, kun tietoa niistä ei ole ollut helposti saatavissa. Toivottavasti uuden inventoinnin tulokset tulevat kiinnittämään huomiota Piikkiön muinaisjäännöksiin ja niiden suojelemiseen. Tällä hetkellä tiedossa olevat lounaissuomalaiset tutkimuskohteet ovat seuraavat:

Dragsfjärd, Hiittinen, Kyrksundet

Museovirasto jatkaa neljättä kesää myöhäisrautakautisen kauppapaikan ja keskiaikaisen kappelialueen tutkimuksia kolmen viikon ajan heinä-elokuussa. Laajaksi osoittautuneen muinaisjäännösalueen rajojen määrittelemistä jatketaan ja kysymystä mahdollisen uhripaikan - hiiden - olemassaolosta selvitetään edelleen. Tähänastiset havainnot Turun yliopiston ja museoviraston tutkimuksista viittaavat siihen, että Kyrksundet on muinaisjäännösalueena Suomessa ainutlaatuinen; monipuolinen aineisto kertoo kaupankäynnistä ja pronssin valannasta viikinkiajalla sekä keskiaikaisesta kappelista ja hautausmaasta.

Halikko, Märy

Museovirasto suorittaa heinäkuussa pelastuskaivauksen tulevan moottoritien liittymäalueella. Kaivaus on jatkoa vuonna 1994 tehdylle koekaivaukselle, jossa todettiin jälkiä rautakauden asuinpaikasta.

Halikko, Ammakko ja Vuohikallio

Museovirasto suorittaa koekaivauksen rautakautisella asuinpaikalla Ammakossa ja kivikautisella asuinpaikalla Vuohikalliossa. Kaivaukset liittyvät alueelle suunnitellun moottoritien alueen tutkimuksiin.

Kaarina, Kuusiston linna

Museoviraston rakennushistorian osasto jatkaa Kuusiston linnan restaurointia ja siihen liittyen suoritetaan myös pienimuotoisia arkeologisia kaivaututkimuksia korjattavien muurien tuntumassa.

Laitila, Untamala, Ropa

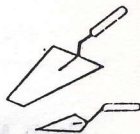
Museovirasto tutki toukokuussa varhaismetallikautisen hautaröykkiön, joka sijaitsi kallionlouhinta-alueella. Röykkiö oli muodoltaan suorakulmainen ja matala, ja sen koko oli 8 x 4 m. Se oli rakennettu paljaalle kalliolle ja paljastui tutkimuksessa löydettömäksi. Röykkiön sijaintipaikka viittaa siihen, että se ajoittuu pronssikauteen.

Lieto, Vanhalinna

Arkeologian yhdistys Vare ry suoritti toukokuussa pienimuotoisen koekaivauksen Vanhalinnan linnavuoren alarinteessä. Tutkimus täydentää aikaisempia koekaivauksia, joiden tavoitteena on koko Vanhalinnan linnavuoren ympäristön arkeologinen kartoitus. Muutamista koeruuduista paljastui rautakautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä, kuten saviastianpaloja ja savitiivistettä.

Lieto, Vanhalinna, Aittamäki

Vanhalinnan museo jatkaa kolmatta vuotta Aittamäen roomalaisaikaisen ja viikinkiaikaisen kalmiston tutkimusta yhteistyössä Liedon kunnan kanssa. Samalla paikalla suorittaa Turun yliopiston arkeologian oppiaine opetuskaivauksen. Tavoitteena on vähitellen tutkia Aittamäen kalmisto kokonaisuudessaan.

Muurla, Koivisto

Museovirasto suorittaa heinäkuussa koekaivauksen kivikautisella asuinpaikalla, josta on vasarakirveskulttuurin aikaisia löytöjä. Kaivaus liittyy alueelle suunnitellun moottoritien alueen tutkimuksiin.

Paimio

Turun yliopistossa tehtävään opinnäytteeseen liittyen tehdään Paimiossa pienimuotoinen arkeologinen inventointi. Peruskysymyksenä on Toispuolajannummen kivi- ja pronssikautisen asuinpaikan rakenteensisäinen analyysi; inventointityössä keskitytään puolestaan Toispuolajannummen ympäristöön, josta pyritään löytämään uusia kohteita. Alustavat tulokset inventoinnista ovat lupaavat.

Perniö

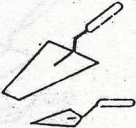
Helsingin yliopiston keskiaikaisten kartanoiden tutkimukseen keskittynyt projekti jatkaa tutkimuksiaan Perniössä. Näsen kartanon mailla tehdään pintapoinminta tutkimuksia ja koekaivauksia.

Piikkiö

Turun maakuntamuseon maakunnallisen arkeologin työohjelmaan kuuluu tänä kesänä Piikkiön kunnan inventointi. Viimeksi Piikkiön kunta on inventoitu kokonaisuudessaan vuonna 1954.

Raisio, Huhkonkallio

Turun yliopisto ja Raision kaupunki suorittavat Huhkonkalliolla koetutkimuksia, tavoitteena muinaisjäännösalueen luonteen tarkempi selvittäminen. Aikaisemmin paikalta on löytynyt rautakauden esineitä, jotka lienevät peräisin polttokalmistosta.

Raisio, Mullineduspello

Turun yliopisto ja Raision kaupunki jatkavat yhteistyötä Mullineduspellon rautakautisen asuinpaikan tutkimiseksi. Tutkimuskohde on poikkeuksellisen mielenkiintoinen, sillä paikalla on säilynyt jäännöksiä ainakin yhdestä, mutta todennäköisesti useammasta myöhäisrautakautisesta talosta. Alueella on myös jälkiä historiallisen ajan asutuksesta, mm. rakennuksen kiviperustus. Laaja kaivaus jatkuu koko kesän; enimmillään työssä on parikymmentä henkilöä. Asuinpaikan ympäristössä suoritetaan myös koekaivauksia.

Saaristomeren kansallispuiston yhteistoiminta-alue

Turun yliopisto suorittaa inventointitutkimuksia Turunmaan saaristossa. Työtä tehdään Houtskärin, Korppoon, Nauvon, Dragsfjärdin ja Paraisten Lenholmin alueilla.

Salo, Anjala

Museovirasto suorittaa pienimuotoisen inventoinnin Anjalaan rakennettavan tieliittymän alueella. Paikalta ei aikaisemmin tunneta muinaisjäännöksiä.

Museoviraston arkeologian osaston kenttätöitä kesällä 1995

KAIVAUKSET

Valtion työllisyystyöohjelman kaivaukset

Yli-Ii Kuuselankangas, myöhäiskivikautisen asuinpaikan kaivaus, 15.5.-14.7.,
kaivauksenjohtaja FK Kaarlo Katiskoski.

Saarijärvi Summasjärvi ja Pyhäjärvi Jänissaari, kivikautisten asuinpaikkojen kaivauksia,
1.9.-29.9., kaivauksenjohtaja MA Hans-Peter Schulz.

Taivalkoski Ala-Irni, kivikautisten asuinpaikkojen kaivauksia, 30.8.-29.9.,
kaivauksenjohtaja FK Eeva Raika.

Kuhmo Ontojärvi, kivikautisten asuinpaikkojen kaivauksia, 4.9.-4.10.,
kaivauksenjohtaja FK Taisto Karjalainen.

Posio 39 Akanlahti Kuorikkikangas, kivikautisen asuinpaikan kaivaus, elokuu,
kaivauksenjohtaja HuK Petro Pesonen.

Muinaismuistolain 15 §:n mukaiset kaivaukset

Hämeenlinna-Tampere moottoritienjous, koekaivauksia Kylmäkosken Järviossa, Lempäälän
Jutilassa/Ryödissä ja Lastusten kartanolla, 3 vko, kaivauksenjohtaja MA Hans-Peter Schulz, rahoittaja
Tielaitos Hämeen tiepiiri.

Muurla Ruotsala Koivisto, kivikautisen asuinpaikan kaivaus, 26.6.-25.7.,
kaivauksenjohtaja HuK Nina Strandberg, rahoittaja Tielaitos Turun tiepiiri.

Halikko Märy Riihikankare, rautakautisen asuinpaikan kaivaus, 12.6.-14.7.,
kaivauksenjohtaja HuK Esa Mikkola, rahoittaja Tielaitos Turun tiepiiri.

Halikko Ammakko ja Vuohikallio, kivi- ja rautakautisen asuinpaikan koekuopitus, 1 vko,
kaivauksenjohtaja HuK Esa Mikkola, rahoittaja Tielaitos Turun tiepiiri.

Iitti Sitakkala ja Tapola, koekaivauksia maantien 3631 parantamisen vuoksi rautakautisten kohteiden
läheisyydessä, 5.6.-16.6., kaivauksenjohtaja HuK Sirkka-Liisa Seppälä, rahoittaja Tielaitos Kaakkois-
Suomen tiepiiri.

Seinäjoen Koskenala Aapraiminmäki, kivikautisen asuinpaikan kaivaus, heinäkuu 2 vko,
kaivauksenjohtaja HuK Sirkka-Liisa Seppälä, rahoittaja Seinäjoen kaupunki.

Arkeologian osaston kaivaukset

Dragsfjärd Hiittinen Kyrksundet, viikinki- ja varhaiskeskiaikaisen kauppapaikan kaivaus, 17.7.-4.8., kaivauksenjohtaja FT Torsten Edgren, kenttätöyönjohtaja HuK Sari Mäntylä.

Inarinjokilaakso ja Norja Karasjoki, pyyntikuoppien kaivauksia pohjoismaiseen pyyntikuoppaprojektiin liittyen, kesä-heinäkuu, kaivauksenjohtaja FK Petri Halinen, rahoittaja Nordiska samarbetsnämnden för hum. forskning

Museoviraston koekaivausryhmä

Ryhmä 1, johtaja FK Vesa Laulumaa

Lapua Kotosaarenmäki, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 22.5.-2.6.

Kristiinankaupunki Rävåsen, kivikautisen asuinpaikan kaivaus, 5.6.-30.6.

Kälviä Kettuharju, kivikautisen asuinpaikan kaivaus, 17.7.-28.7.

Alajärvi Lukkarinlahti, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 31.7.-4.8.

Jurva Keski-Mäntylä, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 7.8.-11.8.

Ryhmä 2, johtaja HuK Simo Vanhatalo

Ruovesi Lapinniemi, rökkiökaivaus, 22.5.-9.6.

Ruovesi Äijäinniemi, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 12.6.-16.6.

Punkaharju Jousharju Harjuaho, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 26.6.-30.6.

Suonenjoki Saunaniemi, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 31.7.-11.8.

Outokumpu Sätös Laavussuo, kivikautisen asuinpaikan koekaivaus, 14.8.-25.8.

INVENTOINNIT

Muinaismuistolain 15 §:n mukaiset inventoinnit

Jämsänkoski Haavisto, rakennuskaavoitusalueen inventointi, toukokuu 1 vko, inventoija FK Kaarlo Katiskoski, rahoittaja Jämsänkosken kaupunki.

Salo Anjala, tielinjan inventointi, 9.11.-13.11., inventoija HuK Nina Strandberg, rahoittaja Tielaitos Turun tiepiiri.

KESÄYLIOPISTO-OHJELMASTA

Helsingin seudun kesäyliopisto 1995

EUROOPAN ESIHISTORIAN KURSSI

(46 t). Kurssimaksu 420 mk.

FK Elvi Linturi 2.8.-29.8. Ti-to klo 16.15.-19.45 yliopiston päärakennus,

Unioninkatu 34, aud. VI. loppukoe 31.8. klo 16.15.-17.45 em. paikka.

Kurssilla käsitellään esihistoriaa Atlantilta Uralille ja ensimmäisistä ihmisistä ajanlaskun taitteeseen. Pronssi- ja rautakaudenosalta keskitytään Alppien pohjoispuoliseen ja itäisen Euroopan kehitykseen. Edeltävät arkeologian opinnot ovat opiskelijoille eduksi, mutta eivät välttämättömiä. Kurssin hyväksytty suoritus korvaa tutkintovaatimuskohdat Har 133 ja Har 134 (2 ov).

SAIMAAN ALUEEN ARKEOLOGINEN KURSSI 17.-21.7.

Kurssi on tarkoitettu kaikille alueen historian tutkimuksesta kiinnostuneille. Ei edellytä aikaisempaa alan tuntemusta. Kurssin opettajana on tutkija Antti Bilund. Kurssin aikana tehdään retkiä lähiseudun tutkimuskohteisiin. Kurssin opintomaksu 450 mk, (päivittäin yksi ateria ja kahvi maksaa 55 mk/päivä, koko kurssin täysihoito on 750 mk). Retkille voi osallistua omalla autolla tai yhteisellä kuljetuksella, josta peritään erillinen korvaus. Ilmoittautumiset 5.7. mennessä.

LIEDON VANHALINNA

Tutustuminen Aittamäen kaivauksiin keskiviikkona 14.6.1995
klo 18.00. Esittelijänä toimii Marja Sipilä.

Arkangelin aarre Kemiin PERÄMEREN POHJUKASSA VIETETÄÄN VEEKINKIKESÄÄ

Kemin, Keminmaan, Tornion ja Haaparannan yhteinen kesätapahtuma "Viikinkikesä 95" vie tulevana suvena viikinkien jalanjäljille ja Suomen rauta-aikaan. Tuhannen vuoden takaista elämää valotetaan monipuolisesti kulttuurisista, tieteellisistä, mutta myös kansanläheisistä lähtökohdista.

Kaksi vuotta sitten Perämeren pohjukassa samojen neljän kunnan yhteisvoimin järjestämä "Shamaanikesä" osoitti, että läpi kesän kestäväällä tapahtumasarjalla on sijansa. "Shamaanikesän" tapahtumien tilastoitu kävijämäärä nousi 45 000 ihmiseen.

Kemin kaupungin kulttuuritoimenjohtajan **Unto Käyhkön** mukaan "Shamaanikesän" saama vastaanotto ja julkisuus olivat keskeisinä pontimina, kun "Viikinkikesä 1995"-tapahtumasarjaa ryhdyttiin organisoimaan runsas vuosi sitten. "Shamaanikesästä" "Viikinkikesä" poikkeaa kuitenkin siinä, että pääosa tarjonnasta keskittyy Kemiin.

Kesän arvokkain näyttely on Arkangelin historiallisesta museosta Venäjältä Kemin historialliseen museoon tuotava "Arkangelin aarre", joka esittäytyy ensi kertaa länsimaissa. Aarre löydettiin vuonna 1989 peltotöiden yhteydessä Arkangelin läheltä. Se koostuu parista tuhannesta kolikosta sekä muutamista kymmenistä hopeakoruista, jotka on ajoitettu 1000 – 1200-luvuille. Esineistä edustava otos tulee Kemiin. "Arkangelin aarre", kuten muutkin Kemin historiallisen museon näyttelyt ovat esillä 13.6. – 31.8.

Aarten rinnalle Kemin historialliseen museoon kootaan viikinkiaikaa mielenkiintoisesti taustoittava näyttely, jonka esineistö on saatu lainaksi useista eri museoista niin Suomesta kuin Ruotsistakin maamme kansallismuseo luonnollisesti etunenässä. Esillä on myös rekvisiittaa Rauta-aika-elokuvasta, ja näyttelyssä esitellään niin ikään muinaispukuja, joista järjestetään myös esitelmätilaisuus elokuussa.

Kolmas Kemin historiallisen museon näyttely on Kalevala Koru Oy:n tuottama. Näyttelyn yhteydessä kansalaisille tarjotaan mahdollisuus selvittää omien Kalevalakorujensa taustoja. Kalevala Koru Oy:n asiantuntija **Sirpa Lindström** vierailee Kemissä 16.6. ja 17.8. arvioimassa korujen taustoja ja kertomassa niiden esikuvista. Myös näiden vierailuiden yhteydessä kerrotaan muinaispuvuista "muotinäytöksineen".

Haaparannalla, Övertorneåvägenin näyttelyhallissa pääsee puolestaan perehtymään viikinkien veneenrakennustaitoon "Vikingarnas skepp"-näyttelyssä, joka on esillä 17.6. – 15.9. Sama näyttely on esittäytynyt jo useissa muissakin Euroopan kaupungeissa, ja sen on tuottanut Göteborgin Sjöfartsmuseet.

Viikingit ja Kalevala-aika

Lapin kesäyliopisto järjestää Kemissä 20.6. päivän mittaisen seminaarin "Viikingit ja Kalevala-aika". Seminaarissa lehtori **Kauko Kemppinen** kertoo viikinkien mytologiasta, tutkija **Philip Gustafsson** kalevalaisesta mytologiasta, tutkija **Minna Korolainen** rautakauden hautaustavoista ja aseista haudoissa ja FK **Timo Ylimaunu** aiheesta "Kvekland viikinkiajalla".

Viikinkikesäpaikkakunnilla purjehtii myös 13. – 18.6. aidon esikuvan mukaan rakennettu viikinkivene, joka saapuu tapahtumaan Gotlannista.

Kesän kuluessa järjestetään myös opastettuja retkiä Perämeren pohjukan menneisyyteen. Jatulintarhoihin ja jatulinkirkkoon opastaa kirjailija **Teo Sorri** 1.7. ja 15.7. ja seudun muinaisille kalmistoille ja asuinpaikoille FK **Timo Ylimaunu** 8.7. ja 22.7. Valmarinniemen kaivauksiin Keminmaassa pääsee puolestaan tutustumaan lehtori **Pentti Koivusen** johdolla 15.6.

Viikinkien elämään voi tutustua kansantajuisesti myös sarjakuvan "Viikinkikesä 995" avulla. Sarjakuvan on käsikirjoittanut **Keijo Ahlqvist** ja piirtänyt **Ari Kutila**. Sarjakuvaa on myynnissä Kemin museoissa.

Teemaan liittyvät myös viikinkiaiheisten elokuvien sarja Kemin Biograafiteatterissa sekä CD-Rom-ohjelma Tornion kaupunginkirjastossa.

Lasten viikinkikesä tarjoaa puolestaan muun muassa viikinkityöpajoja, viikinkiaarten etsintää sekä nukketeatteria ja konsertteja.

Musiikkiteatteri **Cosmos** on mukana viikinkikesässä kahdellakin näytelmällä "Cabare Euroforia", jonka esitykset ovat Kemin kotiseutumuseon kupeessa Meripuistossa 6. ja 7.7. ja näytelmällä "Maailmanpuu", jota esitetään Leipätehtaalla 21.8. Kambri-ryhmä tuo puolestaan viikinkikesään mysteerinäytelmän "Jumalat puhuvat öisin".

Norjan viikko heinäkuussa

Viikinkikesän sisällä 10. – 16.7. järjestetään Kemissä myös Norjan viikko, joka painottuu puolestaan norjalaiseen nykypäivään esitellen norjalaista nykyelokuva, katuteatteria ja kuvataidetta.

Viikon pääseminaarina on kuitenkin "Kveenit eilen ja tänään"-seminaari Kemissä 12.7., ja sen yhteydessä on myös Ruijan suomalaisia esittelevä valokuvanäyttely. Norjan viikon yhteydessä on myös matkailuväen tapaaminen 13.7., ja ravintola **Ankkuri** järjestää samaan ajankohtaan norjalaisen ruokaviikon.

Vielä elokuuksi Kemi saa Lillehammerin olympialaisista kootun näyttelyn, joka tulee tänne suoraan Sveitsin Lausannesta.

Lisätietoja: Tiedottaja **Simeoni Sainio**, puh. 9698 1991 tai 949 442 787.

KEMIN KULTTUURIASIANKESKUS
POHJOISRAKANTAKATU 9-11 • FIN-94100 KEMI • FINLAND
PUHELIN 9698-1991 • TELEFAX 9698-198 243
TEL. INT. +358-938-1991 • TELEFAX +358-968-198 243

Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Avoin yliopisto-opetus järjestää Arkeologian johdatuskurssin (5 ov.).

Kurssin tavoitteena on antaa perustiedot arkeologiasta tieteenä. Kurssin jälkeen opiskelijalla on realistinen käsitys siitä, mistä arkeologian yliopisto-opinnoissa on kysymys, ja hän voi tehdä perustellun päätöksen arkeologian opintojen mahdollisesta jatkamisesta. Opinnot voi käyttää hyväkseen arkeologian arvosanaopinnoissa.

Johdantokurssi koostuu seuraavista jaksoista:

1) Ihminen ja ympäristö 3 ov

Aika: 24 t. luentoja keskiviikkoisin 13.9.-1.11. sekä päivän maastoretki.

Luennoitsija: VK, FK Juha-Matti Vuorinen

Kirjallisuus: Colin Renfrew & Paul Bahn, Archaeology. Theories, Methods, and Practice, luvut 5-11.

Jakso tutustuttaa esihistoriallisten yhteisöjen ympäristösuhteiden problematiikkaan, ihmisen ja luonnonympäristön väliseen ja yhteisöjen väliseen vuorovaikutukseen ja niiden muutoksiin ennen kaikkea Euroopassa ja Suomessa esihistoriallisena aikana.

2) Arkeologian metodeista 1 ov

Aika: 12 t luentoja maanantaisin 11.9.-2.10.

Luennoitsija: FK Teija Tiitinen

Kirjallisuus: Colin Renfrew & Paul Bahn, Archaeology. Theories, Methods, and Practice, luvut 2-4 ja 12.

Jakso tutustuttaa arkeologian keskeisiin nykymenetelmiin.

3) Arkeologian historiaa 1 ov

Aika: 12 t luentoja maanantaisin 9.10.-30.10.

Luennoitsija: FT Sirkku Pihlman

Kirjallisuus: Colin Renfrew & Paul Bahn, Archaeology. Theories, Methods, and Practice, luvut 1, 12 (uudelleen) ja 14.

Jakso tutustuttaa arkeologisen tutkimukseen eri aikoina ja suhteuttaa sitä oman aikansa tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen ajatteluun. Painotus eurooppalaisessa arkeologiassa.

ESIHISTORIARETKELLE EURAAN

Turun maakuntamuseon ystävät ry:n Arkeologian jaosto järjestää retken Euraan 26.8.1995. Oppanamme toimii Euran kulttuurisihteeri Sirpa Wahlqvist.

ALUSTAVA RETKIOHJELMA:

Lähtö Turusta kaupungintalon puistikosta klo 9.00.

Euraan päästyämme käymme kesäkahvila Kyöpelin näyttelyssä (Euran rautakausi) ja juomme siellä kahvit.

Käymme Kauttuan linnavuorella.

Tutustumme Luistarin muinaispuistoon ja näyttelyyn.

Tehdään lyhyt kiertoaajelu, jonka aikana bussista käsin nähdään mm. Pappilanmäki, Kaunismäki, Vainionmäki ja joukko kivikauden asuinpaikkoja.

Ruokailu, omin eväin.

Käymme tutustumassa Käräjämäkeen.

Tutustumme esihistorian tekstiiliverstaaseen.

Käymme Harolan varhaisen rautakauden kalmistossa.

Takaisin Turkuun saavumme n. klo 18.00.

Matkan hinta on 100 markkaa/henkilö sisältäen matkat, esitteen, opastuksen sekä tulokahvit.

Sitovat ilmoittautumiset 13.8.1995 mennessä Heimo Kumlander puh.k. 921-353 240 tai t. 2612 183, Anneli Keränen puh.k. klo 20.30 su-to jälkeen 921-2445 895, Hilka Saarimäki puh.t. 921-2815 661 tai yhdistyksen kanslistille 1.8. lähtien klo 9.00 -11.00 puh. 921-352 555.

Kultakoristeinen miekka Pappilannmäestä sellaisena, kun se oli löytöhetkellä 1939. Miekan päällä näkyy osia permalaaisesta vyöstä. Esineet on heti tämän jälkeen konservoitu Tukholmassa. Kuva MV.

Kuralan Kylämaässä tapahtuu:

Esitelmät alkaen klo 14.00.

5.7. Kantolaitteen valmistus ja ruuan (lehikäiset) valmistusta kivi-uunissa. Kouluttaja Turkka Aaltonen.

20.8. Muinaisjäännökset kulttuurimaisemassa. Kunnostusta ja hoitoa. FK Henrik Asplund.

VAPAA PÄÄSY

AUKIOLOAJAT	3.6 - 3.9, joka päivä klo 10-18 (kokeiluverstaas suljettu ma-ti)
KAHVIO	Vähä-Rasin päärakennuksessa (Kerstin Lamppu, puh. 371880)
OSOITE	Kohmontie 7, 20540 Turku
AJO-OHJE	Noin 4 km Turun keskustasta Hämeenlinnaan johtavaa valtatietä 10:ntä pitkin, josta opastekyltit Kuralan paikoitusalueelle
BUSSI	Bussi nro 28, jonka pysäkki on kokeiluverstaan takana tai bussi nro 2, jonka päätepysäkillä on noin kilometrin kävelymatka Kylämäkeen

INFORMAATIO puh. (921) 262 0420

Pyydämme teitä ottamaan huomioon alueella käynnissä olevat rakennustyöt.

ÄLÄ TUPAKOI ALUEELLA !

ISO-KOHMO VÄHÄ-KOHMO

1. päärakennus	10. päärakennus
2. pränni	11. luhtiaitta
3. navetta	12. ulkorakennus
4. talli	13. navetta
5. puuvaja	14. kellari
6. aitta	15. aitta
7. sauna	16. puimasuuli
8. nihi	
9. lato	

VÄHÄ-RASI

17. päärakennus, KAHVIO
18. ulkorakennus
19. kanala
20. puimasuuli

ISO-RASI

21. päärakennus, TOIMISTO
22. navetta
23. makasiini
24. navetta,
KOKEILUVERSTAAS,
INFORMAATIOPISTE
25. vesisäiliö
26. rautakautinen hautausrainio ja kenttäkalmistoja

